

Anmälan om svar på remiss av nya föreskrifter av Planering för samhällsviktiga elanvändare

Remiss från Energimyndigheten

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Anmälan om svar på remiss godkänns.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård

Sammanfattning av ärendet

Energimyndigheten har lämnat förslag på nya föreskrifter om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare (Styrel) som ersätter den tidigare föreskriften (STEMFS 2013:4). Syftet är att effektivisera planeringsprocessen, tydliggöra ansvarsfördelningen mellan berörda aktörer samt stärka totalförsvarsförmågan. Inom ramen för nuvarande regelverk ansvarar statliga myndigheter, kommuner och länsstyrelser gemensamt för att identifiera och prioritera samhällsviktiga elanvändare. Energimyndigheten konstaterar att detta har lett till en komplex och resurskrävande process med många informationsöverföringar mellan aktörer.

Energimyndighet har remitterat förslaget till staden för yttrande. På grund av kort remisstid har staden svarat med stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret ser positivt på Energimyndighetens förslag till ny föreskrift och process för styrelspanering och uppskattar att Energimyndigheten omhändertagit flera av de tidigare inkomna synpunkterna från staden via den arbetsgrupp som funnits för ändamålet.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen godkänner anmälan om svar på remissen.

Stockholm den 24 september 2025

Karin Wanngård

Bilaga

Remiss – Nya föreskrifter av Planering för samhällsviktiga elanvändare, dnr KS
2025/900-1.1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Ärendet

Styrel är en planeringsprocess för hur samhällsviktiga elanvändare ska identifieras och prioriteras i ett planeringsunderlag som tillhandahålls nätkoncessionshavare och Affärsverket svenska kraftnät (Svk). Genom beslutsunderlaget rangordnas elledningar utifrån hur många och hur viktiga samhällsviktiga elanvändare som ligger på elledningen. Syftet är att nätkoncessionshavare ska kunna prioritera att el ges till de elledningar som rangordnats högst i planeringsprocessen om Svk beslutar om Manuell förbrukningsfrånkoppling (MFK).

Energimyndigheten har lämnat förslag om en ny föreskrift om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare (Styrel) som ersätter den tidigare föreskriften (STEMFS 2013:4). Syftet är att effektivisera planeringsprocessen, tydliggöra ansvarsfördelningen mellan berörda aktörer samt stärka totalförsvarsförmågan. Inom ramen för nuvarande regelverk ansvarar statliga myndigheter, kommuner och länsstyrelser gemensamt för att identifiera och prioritera samhällsviktiga elanvändare. Energimyndigheten konstaterar att detta har lett till en komplex och resurskrävande process med många informationsöverföringar mellan aktörer.

Enligt konsekvensutredningen hanterar kommunerna idag även underlag från statliga myndigheter, vilket har visat sig vara ett ineffektivt och bristfälligt tillvägagångssätt, eftersom kommunerna saknar förutsättningar att hantera denna typ av information på ett ändamålsenligt sätt.

I förslaget till ny föreskrift utökas regelverket till att även omfatta regionerna. Samtidigt ges länsstyrelserna en mer central samordningsroll, vilket innebär att de övertar en del av kommunernas nuvarande uppgifter och får ett utökat mandat att granska och justera inkomna planeringsunderlag i samråd med berörda aktörer. Genom att centralisera hanteringen till länsstyrelserna minskas antalet steg i planeringsprocessen, risken för dubbelrapportering reduceras och informationsflödet förenklas. Denna förändring väntas även stärka länsstyrelsernas överblick och kunskap om samhällsviktiga verksamheter i det egna länet, vilket bedöms kunna bidra till en mer konsekvent och sammanhållen prioriteringsprocess.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 29 augusti 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret ser positivt på Energimyndighetens förslag till ny föreskrift och process för styrelspanering, och uppskattar att Energimyndigheten

omhändertagit flera av de tidigare inkommande synpunkterna från staden via den arbetsgrupp som funnits för ändamålet.

Stadsledningskontoret välkomnar att Energimyndighetens förslag till föreskrift renodlas och syftar till att minska antal tillfällen som information behöver delas mellan olika aktörer och att kommuner enbart rapporterar underlag vid ett tillfälle.

Stadsledningskontoret förordar att processen löper på fyra år istället för föreslagna tre år, för att möjliggöra samordning med övrigt arbete med beredskapsplanering enligt lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Detta skapar förutsättningar för att mer effektivt samordna med andra processer som syftar till kontinuitetshantering av samhällsviktig verksamhet, exempelvis processen för risk- och sårbarhetsanalyser. Tidigare har dessa processer hanterats separat, vilket har lett till omfattande resursåtgång och bristande effektivitet. Genom att samverka redan under den pågående planeringsprocessen minskar även risken att ny eller förändrad verksamhet förbises.

Stadsledningskontoret ställer sig positivt till de föreslagna justeringarna av arbetsmomenten under respektive år och bedömer att dessa kan skapa ett bättre utrymme för bearbetning och förankring av planeringsunderlagen. Stadsledningskontoret föreslår dock att planeringsunderlag från samtliga aktörer, statliga myndigheter, regioner och kommuner samlas in under det första året vilket ger länsstyrelsen förutsättningar att genomföra en grundlig granskning och kvalitetssäkring i dialog med berörda parter under återstoden av tiden inför inrapportering till elnätsbolagen.

Stadsledningskontoret instämmer i konsekvensutredningens konstaterande om behovet av tydligare gränsdragning och ansvarsbeskrivning för de inrapporterande aktörerna vid bedömning och identifiering av samhällsviktiga elanvändare. Stadsledningskontoret gör bedömningen att både föreskriftens utformning och den kommande vägledningen utgör centrala verktyg för att skapa tydliga rollfördelningar i processen. Det är särskilt viktigt att vägledningen tydligt definierar vilka typer av objekt som bör ingå i planeringsprocessen. En mer restriktiv och enhetlig avgränsning minskar risken för att alltför många objekt inkluderas, vilket kan leda till ett icke ändamålsenligt resultat. Vidare får länsstyrelserna genom sin granskande roll en viktig funktion och kan anpassa och likrikta inrapporteringen.

Stadsledningskontoret ser ett behov av att Energimyndigheten tillsammans med elnätsföretagen identifierar och förtydligar vilken information (adress, verksamhet etc) i planeringsprocessen som förväntas delas utifrån ändamålsenlighet och ur ett informationssäkerhetsperspektiv. Förslagsvis förtydligas informationen i den kommande vägledningen.

Stadsledningskontoret konstaterar att det finns en väsentlig skillnad i formulering gällande kommunens uppdrag i konsekvensutredningen jämfört med vad som står i föreslagen föreskrift. I konsekvensutredningen anges att kommuner och regioner ska

identifiera och prioritera samhällsviktiga elanvändare inom sin egen verksamhet och sitt ansvarsområde. Stadsledningskontoret menar att detta är en tydlig och ändamålsenlig avgränsning som innebär att kommunen fokuserar på samhällsviktiga elanvändare inom den kommunala verksamheten, oavsett driftsform. Denna tolkning skapar förutsättningar för ett hanterbart och relevant uppdrag för kommunerna, och bör ligga till grund för den slutliga utformningen av föreskriften.

Av ovan anledning avstyrker stadsledningskontoret den föreslagna formuleringen (5 §) i föreskriften, där uppdraget och inrapporteringen anges omfatta både kommunens egna verksamhet och elanvändare inom kommunens geografiska område. Begreppet ”geografiskt område” är avsevärt vidare än ”ansvarsområde” och riskerar att omfatta all typ av verksamhet inom kommunens gränser. Detta skapar otydlighet i ansvarsfördelningen mellan kommun, region och statliga myndigheter, och innebär ett oproportionerligt och orimligt uppdrag för kommunen.

Det är i praktiken inte möjligt för en kommun att kartlägga och förvalta uppgifter om andra samhällsviktiga aktörer verksamhet. Dels på grund av mängden icke-kommunala samhällsviktiga elanvändare och dels på grund av den kontinuerliga förändringen av verksamhet inom och mellan geografiska områden. Vidare finns det idag inga krav på, eller verktyg för, kommunerna att kartlägga övrig verksamhet inom ramen för det geografiska områdesansvaret. Det geografiska områdesansvaret att verka för samordning av berörda aktörer inför och vid kris innebär inte att också kartlägga och inventera andra aktörers verksamheter i området och ska heller inte sammanblandas.

Ur ett säkerhetsskyddsperspektiv vill stadsledningskontoret betona vikten av att Länsstyrelserna inom processen uppmanas att genomföra en särskild säkerhetsskyddsbedömning. Detta för att tydligt identifiera vilka säkerhetsskyddsåtgärder som är nödvändiga i de olika momenten, såsom överlämning, hantering och vidareöverlämning, samt för att bedöma det aggregerade skyddsvärdet av de sammanställda uppgifterna.

Med utgångspunkt i den säkerhetsskyddsbedömning som genomförs bör det även klargöras vilka säkerhetsskyddsavtal som behöver ingås och mellan vilka aktörer. Detta är en förutsättning för att säkerställa att kommunerna kan delta i processen utan att äventyra säkerheten eller skapa osäkerhet kring ansvarsfördelning.

Vidare måste det inom processen garanteras att säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter från kommunerna inte delas mellan myndigheter utan att ett reglerat säkerhetsskydd finns på plats i relation till varje enskild myndighet. Det är avgörande för att upprätthålla konfidentialitet och säkerhet i hanteringen av känslig information.

Stadsledningskontoret vill också framhålla att säkerhetskänslig verksamhet inte bör likställas med samhällsviktig verksamhet. Detta innebär att det krävs en tydlig reglering, avgränsning eller en välutvecklad arbetsmetodik som säkerställer att de säkerhetskänsliga verksamheter som är av betydelse för Sveriges säkerhet inkluderas och hanteras på ett korrekt sätt inom planeringsprocessen.

Sammanfattningsvis bedömer stadsledningskontoret att dessa åtgärder är nödvändiga för att säkerställa ett ändamålsenligt och robust säkerhetsskydd i samarbetet mellan kommuner och myndigheter.

Stadsledningskontoret vill poängtera att det för närvarande saknas särskild lagstiftning och finansiering för kommunernas arbete med Styrel och deltagandet är därmed frivilligt. Avsaknaden av statligt stöd innebär en risk att kommuner i varierande grad prioriterar sitt deltagande i planeringsprocessen, vilket i sin tur kan försvaga Styrels-processens övergripande förmåga att genomföra korrekta och ändamålsenliga prioriteringar av elförsörjningen vid elbrist.

Stadsledningskontoret instämmer i utredningens konstaterande och identifierade diskussionspunkten för framtida utredning angående MFK under höjd beredskap och ser fram emot att delta i kommande arbete och process på området.

Stadsledningskontoret uppmanar Energimyndigheten att i föreskrift eller tillhörande planeringsdokument ytterligare förtydliga inramningen och begränsningen för styrel. Som utredningen konstaterar har en fränkoppling av elförbrukning på grund av eleffektbrist aldrig genomförts i Sverige. Styrel är en planeringsprocess för sådana tidsbegränsade situationer och innebär inte en beredskapsåtgärd eller kontinuitetslösning för det kritiska beroendet el (elavbrott som exempelvis sker på grund av naturhändelser, kabelfel eller manuell förbrukningsfränkoppling). Stadsledningskontoret ser gärna ett förtydligande om att ingen aktör, oavsett typ av avbrott eller om styrelsprocessen tillämpas, är garanterad att få el. Alla elanvändare behöver ha egen beredskap för ett avbrott eller störning av elleveransen. Det gäller samhällsviktiga verksamheter, företag och privatpersoner. Alla aktörer på elmarknaden, såväl elkunder som elproducenter, har därför ett långtgående ansvar i alla lägen, även i ett läge med risk för eleffektbrist. Mot bakgrund av detta anser stadsledningskontoret att det är av stor vikt att Energimyndigheten belyser processens begränsningar och vikten av att respektive samhällsviktig aktör säkerställer egen verksamhet under störningar eller vid bortfall i elförsörjningen oavsett orsak.

Som svar på remissen hänvisas till vad som sägs i stadsledningskontorets kontorsyttrande.